

SAMBAND

SAMBAND

is a quarterly magazine devoted to old country folk-lore, tradition, and history. Also historical and biographical sketches from Valdres settlements in America. Subscription price including membership in Valdres Samband \$1.00 a year.

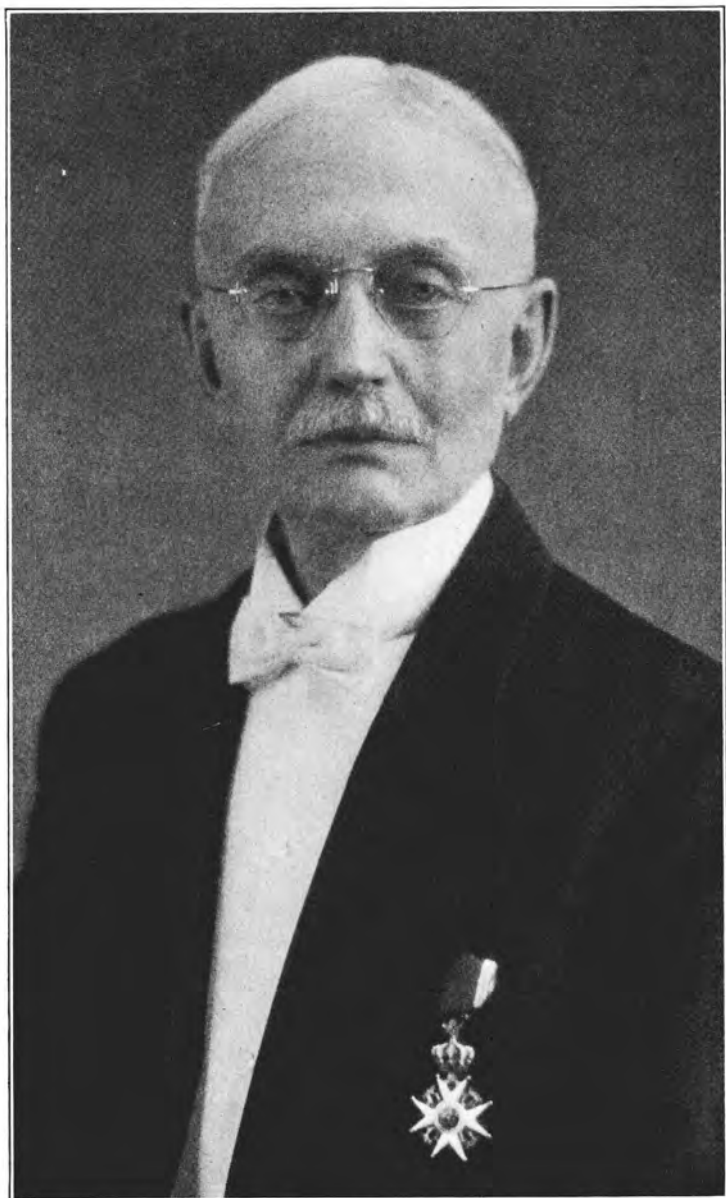
Published by Valdres Samband
at 425-429 South Fourth Street,
Minneapolis, Minnesota.

SAMBAND

NR. 2

JUNI

1929

A. M. SUNDHEIM
Ridder av St. Olavsordenens første klasse

Æres den som æres bør

VI bringer paa første side billede av *Sambands* velkjendte redaktør, hr. A. M. Sundheim. Han er ute av landet og andre styrer med dette nummer av *Samband*. I sin store beskedenhet vilde han neppe ha tat ind sit billede og efterfølgende artikel. Det er derfor bra at han er borte. Det vilde efter vor mening være en kolossal forglemmelse, om ikke *Samband* tok tilorde naar en av dalens egne sønner har gjort en slik indsats i sin samtids liv og er blit vist en slik udmerkelse fra mange kanter paa begge sider av det store Atlanterhav.

Mens han altsaa farter omkring i den gamle verden, studerer de flere tusen aar gamle ægyptiske kongers stivnede træk og mens han vandrer rundt paa de hellige steder i Judæas og Galilæas berg og dale og faar se hvad saa mangen en længtet efter og drømte om, saa skal vi se litt paa den lange arbeidsdag og det rike virke som ligger bak denne feriereise. Hvor vor gode redaktør nu befinder sig, vet vi ikke, men vi haaper han er etsteds i bedste velgaaende og faar godt utbytte av sin reise. Vi tænker os, at naar det lir mot midtsommer, saa sætter han kursen mot landet dernord og mot landets hjerte og centrum: Valdresdalen. Vi glæder os over at han kunde gjøre denne tur, og gaar ut fra, at ogsaa *Sambands* læsere faar i sin tid godt av den.

EN LANG OG FRUGTBAR ARBEIDSDAG

Hr. A. M. Sundheim er født i Nord-Aurdal, Valdres, i 1861, og er søn av det bekjendte ektepar Mons Sundheim og Marie, født Kirkeberg. Det var noksaa naturlig at ogsaa denne deres søn skulde komme til at gi sin tid, sine evner og kræfter til kirkens tjeneste. Det har han da ogsaa gjort. Det er en lang og gjild tjeneste han har ydet. Den kaster glans over hans navn, hans fædre og bygd.

Han var bare 17 aar gammel da han kom til dette land, og det er nu over 43 aar siden han i Madison, Wis., begyndte at trykke *Lutherske Vidnesbyrd*, utgit av Dr. F. A. Schmidt. Han flyttet til Northfield og fortsatte med dette blad der. Da Den Forenede Kirke i 1890 begyndte Augsburg Publishing House, blev Sundheim bestyrer for trykkeriet. I 1904 blev han assisterende bestyrer for denne institution, og efter den store kirkesammenslutning i 1917 bestyrer for den utvidede forretning. Denne stilling beholdt han til han nu ved sidste nyaar trak sig tilbake efter 43 aar i trykke- og forlagsforretning, hvorav 38 i Augsburg Publishing House's tjeneste.

Under hans forretningsmæssige og dygtige ledelse har Augsburg Publishing House vokset til det ikke alene er den største norske forlagsvirksomhet i Amerika, men den største skandinaviske forlagsvirksomhet

i verden. Og det gaar i teten ikke bare hvad kvantitet angaar, men i kunst og kvalitet har det ledelsen av Tvillingbyenes forlagshus. Det er en stor og fager vekst som her er skedd.

Ved siden av at forestaa denne store forretning har hr. Sundheim ogsaa funnet tid til at dyrke kunstneriske og litterære anlæg og tat aktiv del i det kulturelle liv og arbeide her.

Foruten det vidt og bredt kjendte *Jul i Vesterheimen*, som han i flere aar har redigert, har han i aarevis ogsaa git os det vakre kvartalsskrift *Samband*, redigert *Valdresser i Amerika*, osv. Han var med og stiftet "Det Norske Selskap" og er nu medlem av bestyrelsen.

I 25 aar har han været kasserer for Den norsk-danske presseforening i Amerika. Han er medlem og var en tid præsident for de lutherske forlagsbestyreres forening i Amerika, medlem av bestyrelsen for The United Church Hospital Association, medlem av bygdelagenes fællesraad o. s. v. I Valdres Samband har han fra begyndelsen av været en grundpille baade som medlem og formand. Og vort pene kvartalsskrift hadde været dødt for længe siden, om det ikke hadde været for hans arbeids- og offervilighet.

DIREKTØR SUNDHEIM HÆDRES

Hans framifraa virke paa forlagsomraadet og hans store indsats i norsk kultur her i landet hadde længe vakt berettiget opsigst ogsaa hjemme i Norge. Derfor var det at kong Haakon i 1924 dekorerte ham med ridderkorset av St. Olavsordenens første klasse.

Men det vi vilde sette paa prent her, var særlig litt om den hæder og ære som vistes ham nu ved nyaaret, da han sluttet som bestyrer av Augsburg Publishing House.

Det var hans egne arbeidere som begyndte stasen. Det taler godt for ham at forretningens personale ga sin bestyrer og fører slikt et festlig farvel. Festen holdtes i Citizens' Aid Building om aftenen den 29de december 1928. Der er ca. 100 personer som arbeider i Augsburg Publishing House, og 82 møtte op — alle som ikke av "flu" eller andre tvingende grunder vor forhindret. Efter et godt maaltid begyndte programmet. Følgende holdt taler: pastor J. A. Aasgaard, D. D., formand for den Norsk-Lutherske Kirke i Amerika; kasserer, past. H. O. Shurson, redaktør G. T. Lee, O. O. Erling, formand for samfundets Board of Trustees, og den nye bestyrer, hr. Randolph E. Haugan. Hr. O. E. Fremo talte paa personalets vegne og overrakte Sundheim en vakker gave, og mrs. Florence Reshetar overrakte mrs. Sundheim en vakker blomsterbuket. Hædersgjesten takket for godt samarbeide og for æresbevisningen. Musik og sang for aftenen skaffet Augsburg orkester, miss Esther Yaffe samt James Peterson og Einar Jørgenson (duetter).

Følgende hyldest, forfattet av J. J. Skørdalsvold og trykt i aftenens

souvenir program, blev sunget ved bordene. Den gir kanskje nøklen til direktørens popularitet.

Mel: Auld Lang Syne

*That you, dear Sundheim, are the Dad
Of Augsburg's mighty host
Has somehow dawned on every head:
You hold the chieftain's post,
And all of us can plainly see
Your philosophic gait—
A man of inborn dignity,
A sober man of state.*

*But those who learnt to know you best
Don't go by outward ways;
They dig more deeply for a test,
And lo, their find displays:
A man as fair as spring-day morn
In office or in mart—
Behind an outside formal, stern,
A tender, loving heart.*

*We offer to your inner core
This unpretentious lay.
Our hearts do prompt us more and more
To thank you on this day
For being trusty, fair, and square.
Accept our wish sincere:
That joy enough and some to spare
Be yours from year to year.*

Efter nyåret ga forlagskomiteen for den avtrædende — og for den nye — bestyrer en stilfull æresmiddag i Minneapolis Athletic Club. Det er forlagskomiteen som utgjør Augsburg Publishing House direktion. Foruten indbyderne var ogsaa departementschefene og andre tilstede. Direktionens formand, hr. O. O. Erling, fungerte som toastmaster. Taler holdtes av Alfred Adsem, pastor D. C. Jordahl, dr. H. G. Stub, dr. R. Malmin, pastor Nils Kleven, præsident for søndre Minnesota distrikt, av representanter fra vore skoler o. m. a., blandt dem advokat Markus Sundheim, A. M. Sundheims søn, og av hædersgjestene.

Glansnumret var overrækkelsen av den overmaate vakre og kunstnerisk utførte mappe, som forlagskomiteens sekretær, pastor Olaf Lysnes, præsenterte hr. Sundheim. Denne mappe eller album inneholder over et halvt hundre hilsener, og utgjør et eiendommeligt og værdifuldt verk.

Det er en ganske repræsentativ række som deri marsjerer forbi og gjør honnør for eieren. Først kommer dr. J. A. Aasgaard, Den Norsk Luth. Kirkes formand, saa Minnesotas guvernør, saa kirkelige embedsmænd, lærere, baade fra kirkens og statens skoler, redaktører, verdenskjendte digtere og mindre lys, konsulere og forretningsmænd o. s. v. Der er norske, svenske, tyske og amerikanske navn der. Der er prosa og poesi. Alle har venlige og berømmende ord — nok til at gjøre en almindelig mand ør i hodet. Men den som er vokset op blandt bakker og berg, den som har staat paa høie nuter og tinder, slik som hjemme i Valdres, han har lært at balancere selv om han kommer høit paa straa. Men ingen kommer høit uten evner og stræv for det. Sundheims vei op er saa vakkert skildret i pastor Jordahls hilsen. Vi citerer fra den:

“Fra visergut i et primitivt trykkeri til førstemand i en kirkelig forretning som Augsburg Publishing House, er en bemerkelsesværdig løbebane, en skjøn utviklingshistorie fra det laveste trin i stigen til dens top. Veien gik ikke over flate marker, men gjennom brat og ulænt terræng; vistnok ofte en haard, men ikke desto mindre gavnlig skolegang, som gav mot i bryst og staa i viljen. Uten at du selv visste det, utdannedes og modnedes du i denne skole til i sin tid at bli førstemand i Augsburg Publishing House. Og de aar du har beklædd denne stilling, utgjør et overmaate vakkert kapittel i din livshistorie. Du var ikke en drømmende teoretiker, men i bedste forstand en praktiker med sundt grep paa de ting som sorterte ind under din kaldsgjærning som bestyrer for den største bokhandel blandt nordmænd her i Vesterheimen. Du kjendte vor stammes folkelyne, og du kjendte vor kirke, i hvis tjeneste du stod, og var denne kirke inderlig hengiven. Blandt dens lemmer var det i første række du vilde sprede lys og glæde for sjæl og aand — ‘bygge Guds kirke, oplyse hans folk’ gjennom det trykte ord. Selv levende interessert i litterær henseende, fremelsket du ogsaa en spirende litteratur blandt vore egne frænder.”

Vi burde vist ogsaa nævne at i 1896 blev Sundheim gift med en gjæv Valdresjente, frøken Maren Øylo, som trofast har fulgt og hjulpet ham til ærens tinde. De har tre voksne barn: Marie (Mrs. Rudolph H. Anderson), Markus, advokat i Minneapolis, og Borghild, lærerinde i romanske sprog ved Macalester College, St. Paul, Minn.

Sundheims forbindelse med Augsburg Publishing House er ikke avsluttet. Han skal fortsætte som dets litterære konsulent og kasserer.

Vi gratulerer dig, sambygding, med den hæder som er vist dig! “Vel gjort hadde vel fortjent.” Du har kastet glans over hele dalen og dens folk her og hjemme. Vi flokker os sammen og fryder os i den. Vi takker ogsaa for hvad du har været for Valdres Samband ned gjennom aarene. Maa de aar som kommer rulle lyse og lette forbi!

—HELGE HØVERSTAD.

Prester av valdresæt i Amerika

XIII

Torgeir Høverstad

Avdøde var født i Vang, Valdres, i 1873 av forældrene Torger A. Høverstad og Gjertrud, født Leine. Efterat ha frekventert Valdres amtsskole og Hamar seminar kom han til dette land i 1897. Her fortsatte han sine studier ved St. Olaf College, ved Luther seminar, Minnesota statsuniversitet og Den Forenede Kirkes seminar. Han blev ordinert til prest i 1905 og betjente menigheter i Houston, Minn., LaCrosse, Wis., Philadelphia, Pa., Denver, Colo., og Sioux City, Ia. I flere aar arbeidet han for Fairview Hospital, Minneapolis, og senere en tid for California lutherske hospital. De sidste ti aar hadde han sit hjem i Los Angeles.

Han fik en hastig død — blev overkjørt av et elektrisk tog. Det gik saaledes for sig: Han og en med ham gik av et elektrisk tog og fortsatte tilfods fremover litt mellem to spor. Saa kommer der to tog, ett fra hver kant. De passerer hinanden just som de passerte disse to. Under forhøret vidnet begge konduktører, at de hver for sig trodde der var rum nok til at komme forbi og kjørte paa. Siden begge tog passerte forbi disse to paa samme tid, visste ikke konduktørene hvilket tog hadde rammet dem. Den anden mand blev bare skamfert litt, mens brors hode hadde faat et slag bak høire øre saa hjerneskillen var slaat i stykker. Dette skedde den 4de dec., og han døde litt efter midnat uten at være kommet til bevissthet.

Fra han var ung hadde Torgeir et varmt hjerte for de lidende og ulykkelige, og slik ser det ut til han var til det sidste. Hans etterlatte korrespondanse viser at han stod i rapport med mange og med mange slags folk: ulykkelige og lidende personer baade indenfor og utenfor fængslens murer, med folk paa livets skyggeside og med folk paa solsiden av livet. At dømme fra brev til ham fremgaar det, at han personlig og gjennom brev har været til hjelp og velsignelse for mange. Nu blev det med ett slut paa alt. Han skulde gjøre sig færdig og reise hjem til Norge og besøke mor, men — Herrens planer var anderledes. Et ufuldført julebrev til mor fandtes i hans lomme. "Gladelig jul, mor!" stod der. Det blev sendt, men ogsaa det budskap han ikke ante.

Han efterlater sig følgende i Norge: Hans 86 aar gamle mor, Gjert-rud Høverstad, og en søster, Berit Sparstad i Vang, Valdres, samt to brødre, Bøye, fylkesskolebestyrer, Lena, ø. Toten, og dr. phil. Thorstein Høverstad, Levanger, Norge.

—HELGE HØVERSTAD.

XIV

Gilbert H. Bakken

Pastor Gilbert H. Bakken døde paa Fairview Hospital, Minneapolis, Minn., den 14de mars 1929 og blev begravet ved Ossian, Ia., den 18de mars.

Han var født ved Dennison, Goodhue Co., Minn., 3die mai 1860 av pionerparret Helge G. Bakken og hustru Kari, begge fra Vang i Valdres. Han fik sin utdannelse ved St. Olaf College og ved Augsburg Seminar, hvorfra han demittertes som teologisk kandidat i 1891. Samme aar blev han ordinert i Kenyon, Minn., gift med Miss Mary E. Haugen, ogsaa av Valdresæt, fra Decorah, Ia., og begyndte i sit første kald i Fari-bault, Minn. Han var saa prest i Soldier, Ia., 1900-12, og i Mt. Morris, Wis., 1912-21. Daarlig helbred nøtde ham til at slutte efter tretti aars virksomhet som aktiv arbeider i prestegjernen.

Hans hustru døde i 1913, og i 1923 blev han egtevidd til Miss Tomine Ness av Ossian, Ia., og siden hadde han sit hjem der.

Hans fire barn av første egteskap er spredt viden om: H. E. Bakken i Pittsburgh, Pa., A. G. Bakken i Buffalo, N. Y., datteren Gilma (Mrs. Rev. O. P. Stensland) in Minneota, Minn., og J. J. Bakken bor i Hawaii.

Pastor Bakken var en stilfærdig mand og en tro arbeider. Hans styrke var privat sjælesorg. Han hadde en egen evne til at tale med syke og veilede søkende sjæle. Hvor han arbeidet bærer de troende ham i kjærlig og taknemmelig erindring. Der var sjæleføde i hans prækener og forstaaelse av menneskehjertets trang. Dette vidnesbyrd har vi selv hørt fra saa mange av dem.

—HELGE HØVERSTAD.

Fra bygdelagsbevægelsens begyndelse

I anledning det anstundende stevne, som merker 30 aar siden det første valdresstevne, har formanden bedt mig om at levere litt fra Sam-bandets historie. Da jeg ofte har behandlet stevnenes og bygdelagenes historie, er jeg utsat for at begaa kjedelige gjentagelser, men skal søke at passe mig.

Saavidt jeg før visste var tanken om et valdresmøte først fremsat i Thomas Lajords brev i *Nordvesten* vinteren 1899; men pastor Helge Høverstad oplyste i sin tale ved stevnet ifjor, at den tanke blev utkastet av nogen valdresser som traf til at være sammen i Minneapolis sommeren før, et aar før stevnet fandt sted. Han meddeler at tanken slog an, og at en komite blev nedsat paa stedet, for at arrangere for stevnet følgende sommer.

Dette var altsaa begyndelsen, og det var sommeren 1898. Idet jeg takker Høverstad meget venlig for oplysningen, vil jeg be ham meddele datoen for denne handling, ti jeg mener det er en merkedag, som vi bør notere. Desuten ønsker jeg at han utforsker og ransaker sin hukommelse indtil han om mulig kan huske hvem det var som først gav uttrykk for tanken om et stevne. Ti hans navn bør vi vite.

Ved stevnet som kom istand holdt pastor Høverstad festtalen om "Valdris o Valdrisadn" og den er trykt i *Valdris Helsing* no. 4, august 1904. Man maa vel anta, at Lajord skrev brevet i *Nordvesten* i egen-skap av komiteens formand.

Stevnet i Fargo skal altsaa bli 30-aarsfest i stevne-bevægelsens historie. Hvorvidt man bør regne Sambandets alder fra dette første stevne, er maaske ikke for alle aldeles klart. Heller synes jeg vi kan si at dets forhistorie begynner med det, eller rettere, med det lille møte av valdreser i 1898. Jeg har altid ment at det blev egentlig stiftet av stevnet i 1901, som enstemmig antok dr. Johnsons forslag at møtet danner en permanent forening og valgte en syvmandskomite til at utarbeide en forfatning, bestemme navn og bestyre selskapet indtil det næste stevne. Ved Sambandets første aarsmøte, 31te august 1902, kunde komiteen rapportere at 280 medlemmer hadde meldt sig ind og betalt sin kontingent.

Før 1898 hadde det nok hændt mangfoldige ganger at valdreser saavel som andre bygdefolk hadde møtt sammen her og der, hvorsomhelst der bodde sambygdinge i større eller mindre antal; og det kunde ske enten tilfældigvis eller efter avtale eller paa indbydelse. Slikt hændte ofte; men det var ikke sambygdingsstevner slike som vi kjender, og de satte ingen bevægelse igang.

Det nye ved indbydelsen til stevnet i 1899 var det, at de vidt og bredt spredte og længe adskilte sambygdinge skulde faa anledning til gjenforening, samvær og samkvem. Vi vet at stevnet blev over forventning heldig og fornøielig. Aaret efter bragte det andet stevne et end større tal av fjerntboende sammen; og endnu talrikere var fremmøtet til det tredje stevne i 1901. Da var det man endelig skred til beslutning om at organisere sig og Valdris Samband blev oprettet, saasom ovenfor er nævnt.

Jeg vet ikke bestemt hvorvidt de mænd som især forestod istandbringen av de tidligste stevner tænkte paa at faa istand en organisation av valdresene, men man kan vel helst anta de det gjorde, endskjønt det ikke blir nævnt i indbydelsene og bekjendtgjørelsene. En beretning om stevnet i 1899, det første altsaa, slutter saaledes: "Det blev dog ikke stiftet noen forening denne gang, men det vil antagelig som resultat av festen bli gjort i den nærmeste fremtid" (Mpls. *Tidende*). I en anden beretning heter det: "Der har været tale om at stifte en forening av her-

boende valdreser. Hvorvidt dette med held kan gjøres, raader endnu noen tvil om" (*Nordvesten*).

I beretningene om stevnet i 1900 forekommer intet om muligheten eller ønskeligheten av stiftelse av noen forening. Men der staar, at det blev "besluttet at holde et lignende stevne næste aar" (1901, altsaa).

Fra flere uttalelser paa den tid fik jeg det bestemte indtryk, at flere av lederne mente at stevnene kunde varetas av komiteen uten noen fast organisation. Det kan ha været at man følte etslags bygdeundselighet overfor andre av norskene. Men det kan ogsaa ha været at man vilde undgaa skin av likegyldighet mot den agitation som den tid fandt sted for at fremme samhørigheten hos vort folk og samvirke for det man nu kalder fædrearven. Den nævnte virksomhet førte efterhaanden til "Det norske Selskap"s stiftelse i 1903. Der forekom en del dunkle tegn paa uvilje mot vore stevner, fordi de tjente til at fostre bygdefølelsen, som man mente maatte hemme norskdomsarbeidet.

Hvorom alting var, saa kom der skarp kritik, vel ikke meget av den offentlig, men privat og personlig blev vi bebreidet fordi vi oprettet Sambandet. Man sa at slike ting tjente til at oprive vort folk og opsplitte istedenfor at samle det. Endskjønt stevnet i 1901 med udelt begeistring besluttet at stifte Sambandet, syntes dog Lajord endnu at ha følt betænkelighet, idet han, trods det at han faktisk var utpekt til at ta ledelsen, vægret sig og negtet at gjøre det. Han var dog en tro støtte av Sambandet, og fungerte som dets første viceformand.

Da syvmandskomiteen samledes for at faa til en forfatning, kom straks spørsmålet op om foreningens navn. Jeg har en dunkel erindring at noen hadde sagt at Bægna vilde passe som navn; og det tør være at det hadde passet godt. Men paa spørsmaal fra en eller anden, om et uttrykk jeg hadde brukt i min tale ved stevnet, svarte jeg, Samband. Da sa, hvis jeg husker ret, Gudmund Norsving at det var et bra navn, og foreslog at det skulde bli Valdris Samband. Ordet lag blev først anvendt som navn paa en fylkeforening da Telelaget blev stiftet. Haltingene brukte ogsaa samme benævnelse; og de andre fulgte disse. I folkesproget i Valdres var ikke ordet lag almindelig brukt om et selskap eller forening. Det hadde nærpaa samme betydning som "kalas," og forekom i sammensætninger som "danse-lag," "fylle-lag," og lignende.

Efter dets stiftelse fortsatte Sambandet med de aarlige stevner, og dertil drev det med adskillig held innsamling av personalhistoriske og ætthistoriske oplysninger om medlemmene og fik ind materiale av betydelig værd. I forbindelse med stevnet i 1902 holdt man det første av dets meget hyggelige veldresgjestebøer; og i 1903 begyndtes utgivelsen av *Valdris Helsing*, som blev et avholdt bindeled mellem medlemmene. Sambandets fremgang og vekst blev iagttatt med interesse, og dets virksomhet var vel kjendt blandt folket.

PROF. A. A. VEBLÉN

Nu turde man let vente at med dette iøjnefaldende heldige utslag av stevneideen hos et typisk norsk bygdefolk, maatte den hurtig fange blandt de andre fylkegrupper, saa at Sambandet snart maatte finde sig omringet av en flok lignende samlinger. Der er vistnok nu ikke faa som i tilbakeblikket paa bevægelsens utvikling, har faat det indtryk at den reiste sig hurtig. Typisk paa dette er hvad en taler nylig sa ved et bygdelagsstevne: "Det viste sig *snart* at der var sat igang en bevægelse (d. e. i 1899) der rullet som en vældig bølge fra hav til hav." Vi vet det blev en mægtig bevægelse, men den kom hverken let eller fort igang. Telene og Hallingene blev de første til at følge os efter, men da var det syv, vi kan godt si otte aar, siden begyndelsen hos valdresene, og Sambandet var mer end fem aar gammelt.

Det var naturlig nok det, at man fra først av hadde sine tvil hvorvidt en slik ny tanke som vor var praktisk og gjennomførlig. Men at de forskjellige bygdegrupper som iagttok vort experiment efterhaanden blev overbevist at det vi hadde begyndt med vilde være bra for dem ogsaa, fremgaar noksom av den avisskrivning der begyndte og paagik i 1903 og tildels i 1904. Hallinger, sogninger, gudbrandsdøler, osv., og især trønderne, skrev i bladene opmuntrende og manende henstillinger til sine respektive sambygdinge, at noen burde ta ledelsen og faa stevner igang. Saa meget av dette forekom, at en skribent gjorde sig vittig over det og sa at man "satte himmelen og *Skandinaven* i bevægelse."

Men det var vel den eiendommelige norske tilbakeholdenhet, undselighet, husmandsaand, eller hvad man vil kalde det, som gjorde at ingen dristet sig frem og tok til handling. Intet blev gjort; og skrivningen i bladene ophørte saa.

Der gik saa et par eller tre aar til uten noen rørelse, indtil henimot slutten av 1906. Da begyndte et par mænd borti Fargo at se syner og drømte drømmer om at vække til "opstandelse" det slumrende "Norske Selskap" og omgjøre det til en sammenslutning av fylkinger, slike som Valdres Samband. Den ene av dem fik bevæget en del av sine sambygdinge til at organisere Telelaget som en slik underordnet fylking. Det var i januar 1907; men saa syntes telene snart at de kunde staa selvstændig, og de gav selskapet en god dag. Hallinglaget blev stiftet ganske snart efter, men som selvstændig organisation med det samme. Flere bygdelag kom til i 1908; og bygdelagsbevægelsen var kommen i fuld gang.

Jeg vilde gjerne fortsætte, og følge Sambandets virksomhet nedigjennem aarene, og i det mindste berøre en del momenter i dets forhold til søsterlagene. Saaledes dets hjælp og andel i at istandbringe samkvem og samvirke mellem bygdelagene som fik sit utslag i opprettelsen av fællesraadet, og i samarbeide for at faa istand folkefestene i 1914 og 1925. Men da dette skriveri allerede holder paa at bli for langt, maa det avsluttes.

Men et spørrende blik fremover: Har bygdelagene noen varig fremtid for sig? Hvorvidt det er tilfældet er vel et spørsmål som hvert lag maa besvare og løse hver for sig selv, efter som de bestemmer sine formaal. Jeg slutter med et par bemerkninger om mit syn paa Sambandets virke i fremtiden.

Skal Sambandet leve efter den nuværende slegt er bortdød og norsk sprog ophører at bli brukt blandt folket, saa maa vi lægge an paa at pleie kjendskap og forbindelse med valdresene av de yngre slegtled, baade med dem som er i berøring med norske kredser og med dem som er uten slik omgang og er spredt her og der og ikke kan norsk.

Jeg vil ikke gaa ind paa fremgangsmaatens detaljer. Det hele maa utvikles av dem som gir sig ikast med arbeidet; men der maa bli megen skrivning, og mest paa engelsk. Det vil ta meget arbeide, men det vil ogsaa bringe dem som gjør det mange behagelige forbindelser.

Det vil ogsaa kræve penger; men vi har mænd som har midlene, og disse folk er i regelen rede til at hjælpe gode foretagender dersom de ser pengene blir vel anvendt. Det slags mænd har Sambandet hat før, og de findes ganske vist endnu.

Hjemme i Norge, og her ogsaa, har man ofte hørt et gjængs ord-tøke, at "alle valdreser er beslegtede." Noe lignende blir vel til sine tider sagt om andre bygdefolk ogsaa, men det blir anvendt paa valdresene med et eiendommelig ettertryk, som for at betegne dem som en stor ættefamilie med en særegen frænde-samhørighet, der adskiller dem fra andre bygdegrupper. Det kan gjerne være at det var en utpræget ættefølelse hos os som i begyndelsen drog os sammen i stevner saa meget lettere end de andre. Og nu vil jeg at vi paa basis av denne ættestorhet bygger vort Sambands fremtid blandt de amerikanere som bærer den i arv fra fædrene. Formaalet eller opgaven er uttrykt i den gamle grundlovs anden paragraf:

Sambandø esla se te fostrø indbyrdis venskap o hugnarsle samkvæme iblandt Valdriso i Amerika, o te aukø kjensl te Valdriso o deiris dug o drivna her o i gamlø heime."

Los Angeles, Calif.

—A. A. VEBLÉN.

* * *

Vi benytter anledningen her til at sende Valdres Sambands hjerteligste helsing til hr. prof. A. A. Veblen som i saa mange aar stod i spidsen for Valdres Samband og som en høvding vis og sterk styret baaten sikkert og støt fremover. Vi takker for artikelen for dette nr. Vi skal se, om vi kan finde datoen for det møte i hr. Lajords hjem og rapportere

—H. H.

Minne

*Der hjarterote gror se in, der bli 'o
so jammast sitan fast te alle tio.
I skog og berg, i flat o tubbut lænde
ho trivst o hælt sit tak, kor du de vende.*

*O hjartetægad'n e' lange: mine vinde
se rundt kort kjær ve Ulnesbrue, noko binde
se rundt ein akastein paa Langestøle
o ei ligg mjuk o frisk i juleøle.*

*O noko tæga hængji fast i skogo,
kor mø klauv uppi tree so ei flogo;
o utpaa fjore kor mø drog up nøta
o nuppa fisken up or Øbberbrøta.*

*Mø, so no ut taa valdresæt e' støkne,
e' nok kji viar kjæline el' kløkne,
men heimsjuka tæk us me hare rie
o ligg o syg i bringa heile tie.*

*Ko gøtt mø huksa, kost mø dreiv o sulla
i vort upvækstre: leikte, log o hulla
o tokost ryggjitak o dansa kruken
o gjik paa frieri, før slik va bruken.*

*Du huksa kanskji, fraa du va so lit'n,
du gjik i stakk: du fekk den bedste bit'n,
o skripast vart du no taa heile lye,
før ungod'n faar dælk, me' dei e' nye.*

*O huksa du, du fekk den fyste broke,
— va' kanskji uppatklyft aat vesle kroke —
ko lange steg du tok o kos' du blygdis',
ner du fekk fulgje me'n far te bygdis.*

*O huksa du, du fekk den fyste boke
o sat hjaa Gommo burti hægsætkroke,
so mykji du skull' læggji de paa minne
me' Hane-ABC o peikepinne.*

Du stava, la ihop o Gomme skrytte
taa kort eit or, o sa 'o sjele tytte,
at præstekragin va kji vand o faa se
før den, so hadde slekt eit huvu paa se.

O so kom du paa skula, de va moro,
solængji alting glei i rette skoro.
Men summetie vart de lange truta
o saare lug o varme øyreknuta.

Du kan vel hukse, at du ok paa skjio,
kos' du kom susan ne fraa øvste lio,
o stak daa fløge se i engon kladd'n,
so gjik de huvustup i hare Gadd'n.

Men pyt, ko va de'! Up o atte aka
igjøno viekjørre, briskekraka,
o stauvlaust gjik de nerigjøno bakkin,
so luva flaug o snjø'n fauk i nakkin.

Han Gofa glytta gjøno skaaladøre,
me' han sto der ve stabbin hakka nøre;
han smalog ve se sjøl, han kjende snært'n:
"Jau, de nok fjøre i den vesle spjært'n."

Du hugsa blanke isen nepaa fjoro,
kor du glei let o sikkert so ei svolo;
o to du tesprang o va spræk o lein,
so slat du gjedne over akarslein.

O oppaa stølo vart mø jaddi kaute,
me' mø laag der o flaut i rjummegraute
o stappa i us tytebær o mølto
o kom taa fisking me' dei feite kølto.

Ja slegt kjæm at i minne, kor mø reise
o levist oppat: Soleis kan mø sveise
tesamen lækjo i eit minnekje'e
so hælt se blankt i baade graat o gle'e.

O bygdemaale maa mø halde uppe,
før hellist bli de mest usalta suppe,

o enkort mærkji skull' mø ha o staa paa,
før norskad'n e' nok so like sjaa paa.

Men svolomark vil ingjin Valdres gaa me'
el' steinpillhøl me' smælle attai; mø staa me'.
Vort valdrismaal te vore ti e' umme,
før de gje bedste ljø i hjarterumme.

De findst nok valdrisa so gløyme "tala,"
o "spike" kan dei, dei staa o vala,
paalag so dei sto jokla paa ein svange,
men de' e' hu'ntuske me kji mange.

Ja, valdrisen e' lik se sjøl, o soleis
bli han ein go amerikaner: koleis
du snur o vende 'n el' gjere taa o,
de sjelda noko, so maa velast paa o.

—O. K. FUGLEI.

"Ja, di Ellingbøa"

Eigong hadde me her i Vang ein prestemann so baade va ein go prest og ein drivande garbrukar. Storplogen sin heldt han istand og byrg va han taa hono. "Der finnst ikje make te den aaker'n i Vangs prestegjeld", meinte han, og "Prestegaards-korn taa Storplogen" va de' gjevaste prest'n kunna prata um.

Men alleslags herledoma har fiend'n aaver se, og so gjekk de' me' Storplogen ogso. Gjeitadn i Ellingbø-grend'n kunna vera arga aaver alla grenso. Fyrste dei slapp ut or fjøse um vaar'n kom dei kastand i store sverma utaaver Storplogen, og prest'n slosst me' dei baade seint o tile.

Ein kvissundag sto prest'n paa prekestole i Vangs-kjyrkjun. Herifraa kunna han sjaa aaver Storplogen, igjøno eit glas rett framafør se. Han kunna vera komin so umlag midtveggjis ut i preka si, daa tverrstansa han, og augo hass sto stritt ut igjøno glase.

Heile kjyrkjely'n sat o stirde likeso stritt paa prest'n. Ko so va tiss? —

Daa fekk dei høyra: "Ja, di Ellingbøa! Di henger bjella paa snakeste gjeita og lar saa heile flokken løpe efter like nedi Storplogen til prest'n."

De' tok te snufse ikring stolad'n, prest'n sansa se og tok fatt paa preka si att, der han slutta.

—Þ. K. i Valdres.

Valdres Samband og vor tid

J. E. HAUGEN

“Du er vort Valdres.”

Det er Valdresfanens overskrift. Valdresfanen er Valdres Sambands banner, gave fra Ungdomslaget i Valdres og symbol paa kulturutviklingen i hjembygden. Den betegner fremskridt som hviler paa en tusen-aarig fortid. Den maner utflytterfolket saavel som den vordende slegt i heimbygden til fortsatt virke i fædrenes spor.

Denne utvikling er skildret med en række smaa billeder som er malet ut av Valdresdalens saga i stilfulde farver paa silketøi. Fanen danner et prægtig kunstverk og er en lyst at se, men mest betegnende er dog det storslagne indhold. Ungdomsforbundet i Valdres ga os dette betydningsfulde verk. Det blev overrakt til vor representant ved 900-aarsfesten paa Fagernes i 1923. I overrækkelsestalen heter det blandt andet: “I disse billeder er det Valdresungdommens tro og haap at vi her hjemme med vore frænder i Amerika kan forenes i kjærlighet til fødestedet og fædrenes land.” Og videre: “Hermed overrækker jeg denne fane til eie og opbevarelse, til Valdres Sambands representant her paa stedet med bøn om at levere den til sit bygdelag i Amerika, og i haap om at fanen altid maa minde os om vor dyre fædrearv og leve paa den, saa at naar fædrene sjaa att paa jordi, dei kan kjenne sit folk og sit land.”

I svartalen lød det: “Specielt har Valdres Samband, det ældste og maaske det mest toneangivende av vore bygdelag derover, med flid og held søkt at holde fjernet alt hvad der kunde by et kristent sind imot. Naar da Valdresfanen gir kirken ærespladsen i sit midtfeldt, er det en attest fra fædrenebygden at vi gjør ret i at la kristendommen adle og hellige alle vore interesser.”

“Vi Valdres-amerikanere tar imot denne høitidsgave med tak av hjertets dyp, og den ildner os til at bygge høiere paa den grundvold der engang er lagt.”

Vi fik den til vort aarlige stevne høsten samme aar da den blev høitidelig overlevert og mottat. Den har siden indtat høisæte og været en høit skattet prydelse ved alle vore stevner. Hermed være da ogsaa Valdres Sambands tro, haap og virke fremstillet for Sambands læsere som “Vort Valdres i Amerika.” Ethvert folk har sine særegenheter, det er maaten at handle og vandle, foruten at komme i strid med andres egen-skaper eller handlemaater, og valdresenes bedrifter i hjem, i stat og i kirke blir saaledes paa Valdresvis at virke, det som han vil bygge sig til og vil kjendes ved. Kanske Henrik Ibsen træffer det bedst naar han kvæder: “Men hist paa heiens hvælv, i slegtens snevring, hvor han saa sit virke, der var han stor, fordi han var sig selv.”

Valdres Samband har krinset hele sin virksomhet rundt fædrearven

J. E. HAUGEN

Valdres Sambands formand

som nøiagtig betyr det 4de bud i barnelærdommen. Men er nu ikke dette noget vel gammeldags og "gammellandsk" for vor tid især? Analyserer man det ifølge nutidens fordringer, hvor vil det bære hen med Valdres Samband, naar den utgaende slegt forsvinder? Kja! — Har ikke alle tider hat en "vor tid" at drages med? Er det ikke Ibsen som sier: "Livet er en kamp med trold." Saa gamle som disse trold er, er de dog ikke betegnet tidsmessige med sit til alle tider evindelige og gjentagende skrik "gammeldags," "old-fashioned"? Et land som Amerika der nylig har feiret sit sesquicentennial eller 150de jubilæumsaar, kan neppe holdes ansvarlig for dette troldskap, for barn tror mest paa trolddom, og Amerika, vort deilige land, er dog som et barn, freidig og lystig, "happy go lucky" i sin unge alder i kontrast med vore fædres land. Det er igrunnen det snarest merke paa, at man er blit amerikanisert naar man er god til at skrike "gammeldags" eller "old-fashioned." Her i landet kan umulig være nogen tradition uten den der er laant og det bedste i vort herlige Amerika er dog det bedste som indflytterfolket har bragt med, og det indrømmes heldigvis av de gammeldagse amerikanere som heldigvis ogsaa findes iblandt, som til eksempel oberst Edward House. Han skriver i septemberheftet for 1928 i *McCall's Magazine* en artikel under overskriften "Vor gjæld til Skandinavene" og sier at disse folk, som han kalder "the Nordics," har bidrat i saa høi grad til dette lands civilisation og betegner det som en velsignelse at de er kommet hit i saa store skarer, hvorfor Amerika staar i stor taknemmelighetsgjæld til disse land. Og ikke det alene, men han tar munden endog saa fuld at han gir disse Nordics et lignende skudsmaal i Europas utvikling. Og telemarkingens Osmund Olavson Vinje hadde nok noget lignende i sikte da han skrev "at far min kunde gjera det gjilde han hev gjort og fram i livet bære so mykje gjævt og stort," o. s. v. Og "fra Skotland til Messina han skapte styresmænd." I lyset av disse uttalelser, kjære sambygdinger, la os ikke ophøre med at bekjempe "vor tids" troldskap og daarskap som bedst lar sig gjøre ved det evig nye gammeldagse til alle tider, nemlig alt som krinser sig om fædrenearven som er de skraasikre og utlutede prøvede grundprincipper, som har baaret valdresutviklingen i heimbygden fremover og stadig opover i tusener av aar i sagalandet og "blev Vesterheimens sønners styrkebelte."

Valdres Samband feirer iaar 30-aars fest. Det er traadt vel ind i manddommens aar — slet slyngelalderens kummerfulde tilværelse, men fik feire sin 15de geburtsdag med 100-aars fest for fædrenes merkesdag i 1914, og fem og tyve aarsdagen med 100-aarsfesten i 1925. Vakkert gjort at ha begyndt en virksomhet der har ledet til slike omfangsrige foretelser. Ære være de gamle fædre som gik i spidsen! De som mener, at bygdelagsbevægelsen vil avløses alt eftersom sproget forsvinder maa tro at katekismen kun kan leves paa norsk. Men de som forstaar den

bedst, er de som kan den i begge sprog. Valdres Samband vil kunne den i begge sprog. Derfor, kjære sambygdinger, la os gjøre en kraftanstrengelse for at samle alle gode valdres til Samband med et fulltallig indtegnat medlemskap inden vort næste stevne. Send det aarlige bidrag til sekretær O. A. Hain, 1227 So. Washington Ave., Benson Bldg., Minneapolis, Minn., og faa juniheftet av Samband. Og husk datoen for det næste stevne — den 28de, 29de og 30te juni i Fargo, N. Dak. Vor tid trænger et Valdres Samband. Dets bærende magt er netop av den art som er vor tids løsen. La os si med Bjørnson, "Herre, du kjender vort folk fra dets inderste utspring. Feiler jeg vel, naar jeg tror det har herlige kræfter." —

Fra R. N. Qualley

Hr. redaktør:

I septembernumret av *Samband* for 1928 læste jeg meget som var godt. Jeg læste pastor Høverstads ypperlige tale, for hvilket takkes. Men i den tale var ogsaa noe som jeg hadde tænkt at gjøre en liten bemerkning over, men fik ikke tid før nu. Taleren citerer fra samtalen med en prest som kom fra et bygdelagsstevne og som sier: "Jeg kan ikke skjønne hvorfor kirkesamfundet vil lirke med navneforandring nu naar bygdelagsstevnene gaar saa godt."

Saa gjengir Høverstad sit svar til samme, som delvis hitsættes: "Hvad ialverden har de to ting at gjøre med hinanden? Bygdelagene staar og falder ikke med kirkens navn. Den ting — navneforandringen — har ingen verdens ting at gjøre med det norske sprogs leven eller utdøen iblandt os," o. s. v.

Fra det som citertes av hvad presten sa til Høverstad fremgaar det ikke at det var bygdelagene han var bekymret for. Det som bekymret ham var det meningsløse i at bortta det "norske" i samfundets navn nu naar norsk staar saa høit i kurs i bygdelagene — og ellers overalt i Nordamerika.

I samme hefte som indeholder hans tale nævnes ogsaa at en franskmand paapekte at han hadde lyse øine og lyse barter, som bar vidnesbyrd om hans norske avstamning* for tusen aar tilbake, og han syntes at være kry av det. Det var engelske stormænd som under festlighetene i Canada oplyste at de hadde nedlagt et stort arbeide paa at bevise at de nedstammet fra nordmænd i tusenaaret. Ser dette ut som at det *behøves* at ta det norske ut av kirkesamfundets navn?

Jeg var selv for en tid i favør av den forandring; men jeg har forandret mening. Hvis det derimot dreiet sig om hvorvidt barnene skulde lære sin barnelærdom paa engelsk, da var det en anden sak. Da var det et spørsmåal hvorvidt vi i samfundet kunde beholde vore barn og barne-

barn i menighetene uten at vi bruker det amerikanske sprog. Men hvorfor skulde ordet "norsk" i samfundsnavnet skræmme enten vore egne barn eller indgifte av andre nationaliteter, naar den norske nationalitet staa saa høit i kurs at fremragende ikke-norske mænd bestæber sig paa at bevise at der flyter norsk blod i deres aarer? Der har ogsaa hændt noe siden storfestene i Canada, som har sat endog større glans over norskens ry, nemlig Roald Amundsens heltedige endelig. Det synes ikke at være noen formørkelse over Norges ry netop nu.

Navnet "Den Norsk Lutherske Kirke i Amerika" er simpelthen et skilt som viser hvor denne gren av den lutherske kirke stammer fra og hvilken race eller nationalitet som har stiftet og oparbeidet den. La det staa der saa længe; jeg tænker de blir færre og færre som skammer sig ved at gaa ind ad døren under dette skilt!

Hvis det i fremtiden blir større sammenslutninger av lutherske synoder, av hvilke en del har sin oprindelse fra helt andre nationaliteter, og vort samfund er med i saadan sammenslutning, ja da er tiden for navneforandring; for da vilde det nuværende skilt ikke længere medføre sandhet.

Madison, Wis., mars, 1929.

—R. N. QUALLEY.

* * *

Vi tar ind vor gamle ven Qualleys stykke og føier til dette:

1. *Samband* har ikke rum for diskussion om kirkens navneforandring.

2. Hverken bygdelagene eller det norske sprog staa eller falder med kirkens navn. Baade i hjem og i menighet bruker de det sprog de vil eller finder lettest eller rettest uten at spørre om hvad kirkens navn er. Det maa da enhver forstaa.—H. H.

Laant fra hædersalbumet

Valdres Sambands styre og gjennom os hele Valdres Samband vil gjerne faa frembære vor paaskjønnelse og tak for dit trofaste og opofrende virke for vort lag i alle de 29 aar det har existert. Dit arbeide som sekretær, kasserer, formand og redaktør for vort tidsskrift har været en av de største faktorer i at holde os sammen. For dette takker vi dig og vi haaper at du endnu har en lang arbeidstid foran dig, og at *Samband* længe kan nyte godt av din støtte.

Ønskende dig en lang og lys livsaften med kraft til fortsatt virke hilses du fra os alle.

Paa Valdres Sambands vegne,

—O. A. HAIN, sekretær.

Stevnet 1929

VALDRES Sambands stevne i 1929 er henlagt til Fargo, No. Dak. Det er tretiaarsfest og første gang Valdresene har stevne utenom Minnesota. Komiteen som har tat sig paa at ordne med stevnet er allerede paa god vei; der skal holdes fest "haile tre daga tilende," den 28de, 29de og 30te juni. Fargo har gjennom sin handelsforening (Commercial Club) overlatt til komiteen Fargos store, vakre auditorium for alle 3 dage. Vi møter ved auditoriet fredag morgen klokken 9 for registrering og for at træffe gamle kjendte og møte nye. Klokken 2 aapnes møtet med sang, taler, musik, m. m. m. Fredag aften vil bli optat av noe, helst billeder fra Norge, skjönt det kan hænde det blir program. Komiteen har tænkt at da den venter at faa saa mange Valdres-felespillere, at fredag aften kunde faa et program av norsk felespil og anden musik og sang, samt taler, og at Norgesfilmen da vilde forevises lørdag eftermiddag. Auditoriet er indrettet slik, at lysbilleder kan fremvises likesaavel om dagen som om aftenen.

Lørdag formiddag er forretningsmøte. Eftermiddag enten Norgesbilleder eller program. Lørdag aften har vi gjestebø med de sedvanlige norske retter. Komiteen har haap om at faa saa stort lokale for banketten at fire a fem hundre kan sættes tilbords med een gang. Der vil ikke alene bli meget og god mat, slik som vi valdreser liker saa godt, men ogsaa taler, musik og sang.

Søndag formiddag er man fri til at gjøre hvad er behagelig. Gaa til kirke. Fargo har mange norske kirker og gode prester. Eftermiddag er det tanken at ha et friluftsmøte i noen park, med taler, musik og sang. Blir det regn kan vi benytte auditoriet. Kongresmand O. J. Kvale vil bli med os og holde festtale. Der vil ogsaa bli flere talere og i Fargo og Moorhead er musikalske kræfter som tar interesse i dette stevne. Disse ved siden av mange spillemænd vil gi os musik og sang der vil dra mindene tilbake til Valdresdalen for alle som er komne derfra. Ungdommen som ikke vet mere om Norge og dalen end hvad de har hørt forældrene har fortalt, bør komme og se Norge i billeder og høre om Norge i taler, musik og sang.

Dette stevne er en milepæl i Sambandets historie. Med vore opofrende og dygtige ledere gik det frem smaat om senn. Længe var vi alene som bygdelag. (Se prof. Veblens artikel i dette nummer). Nu er der 42 lag. Vi bør være taknemmelige mot vore foregangsmænd fordi valdresene blev de som begyndte bygdelagsbevægelsen.

Altsaa indbyr vi Valdres Sambands styre til fest. Alt skal gjøres det bedste vi formaar, men til en fest hører mere end anretning. Der maa være gjester. Derfor ber styret alle vore medlemmer om at be sine venner og kjendte til festen. Frænder fra alle bygder er velkomne til vort

SAMBANDS STYRE

Øvre række fra venstre: Edwin Ødegaard, O. J. Quale, M. A. Wehlen, Andrew Dale.
 Midtre række: Herman Karlsgodt, O. A. Hain, J. E. Haugen, A. M. Sundheim, Olaf Rudi.
 Nederst: O. H. Opheim, Harry Lunda, A. A. Hall, O. C. Rood.

lag, men vi haaper selvfølgelig at alle valdreser som kan vil gjøre styret den ære at komme til denne fest. Der er altid lagt an paa at programmene ved vore stevner blir stilfulde og folkelig opløftende, egentlige folkefester. At vi i taler, musik og sang mindes vore gamle fædres kultur og dalen eller dalene, hvor vore fædre bygde og bodde, og hvor vi kom fra. Saa møtes gamle kjendte, venner og slegtninger og nye bekjendtskaper stiftes. Længselen efter at træffe sambygdinger blir tilfredsstillende og det er maaske det bedste av alt. Altid gaar vi hjem fra stevnene rikere paa minder og glade for at vi har været der. Ta en tre dages ferie og kom til stevnet iaar!

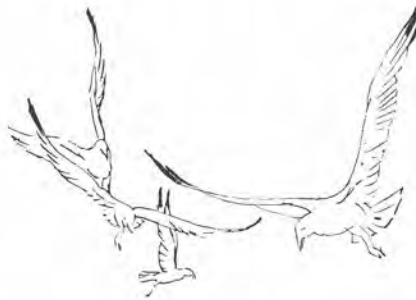
Nærmere om festen i avisene senere. Det er noget tidlig endnu. Under Sundheims utenlandsreise redigerer vor fælles ven pastor Helge Høverstad *Samband*. Paa grund av at han senere blir optat av sine mangfoldige gjøremaal, gjøres dette junihefte færdig litt tidligere end ellers.

Der er igjen en del av Sambands første kvartalsskrift, *Valdris Helsing*. Det redigertes av prof. A. A. Veblen, og næsten alle skriveygtige valdreser har skrevet stykker i det. Der er førstegrøden av Valdres Sambands skriftsamling og indeholder utvalgte fortællinger, historier og skrøner fra Valdres saavelsom vort lags historie de første syv aar til 1910, ialt 30 hefter, med omkring 1000 sider paa norsk og Valdresdialekt. Kom til at tænke paa at der kunde være mange som vilde ha dette tidsskrift, og vi vil sende det hvorsomhelst portofrit for \$2.00.

Saa vel møtt i Fargo den 28de, 29de og 30te juni næstkommende. Minneapolis, Minn., den 10de mai 1929.

Paa Sambands styres vegne,

—O. A. HAIN, sekretær.

Samband

Published quarterly by Valdres Samband at
425-429 S. 4th St., Minneapolis, Minn.

Subscription price including dues to Valdres
Samband \$1.00 per year in advance.

Change of address and all matters pertaining
to the mailing of *Samband* should be
sent to the secretary, O. A. Hain, 1227
Washington Ave. S., Minneapolis, Minn.

All cash remittances for subscriptions and
membership in Valdres Samband should be
sent to the treasurer, Olaf Rudt, 1506 Wash-
burn Ave. N., Minneapolis, Minn.

Manuscripts and all matters pertaining to the
editorial department as well as copy for ad-
vertisements and remittances for advertising
should be sent to the editor, A. M. Sundheim,
425-429 S. 4th St., Minneapolis, Minn.

VALDRES SAMBAND

Embedsmænd og styre 1928—1929

J. E. HAUGEN, *formand*, 97 Orlin Ave. S.
E., Minneapolis.

A. A. HALL, *viceformand*, 1228 E. 22 St.,
Minneapolis.

ANDREW DALE, *Williston*, N. D.

O. A. HAIN, *sekretær*, 1227 Washington Ave.
S., Minneapolis.

OLAF RUDI, *kasserer*, 1506 Washburn Ave.
N., Minneapolis.

M. A. WEBLEN, 600 Temple Court, Min-
neapolis.

OLE ROOD, 4016 18th Ave. S., Minneapolis.

HERMAN KARLSGODT, 3300 Washburn Ave.
N., Minneapolis, Minn.

O. H. OPHEIM, 2441 32nd Ave. S., Minne-
apolis.

J. O. QUALE, 1743 Lafond, St. Paul, Minn.

HARRY LUNDA, 3839 Sheridan Ave. S.,
Minneapolis.

PROF. T. A. HØVERSTAD, 2312 Alden Ave.,
St. Paul, Minn.

EDWIN ODEGAARD, 3128 44th Ave. S., Min-
neapolis, Minn.

CARL REMMEN, Dennison, Minn.

Ærespræsidenter

A. A. WEBLEN, 3962 S. Brighton Ave., Los
Angeles, Calif.

A. M. SUNDHEIM, 425-427 S. 4th St., Minne-
apolis, Minn.

DEN SOM KUNDE!

*Aa, den som bare kunde
si kun det som sies skulde —
si det alt — og intet mere —
til den rette — ingen flere —
i rette tid, paa rette sted —
med rette flid og farve med; —
si kun det som sies skulde. —
Aa, den som bare kunde!*

*Aa, den som bare kunde
glemme alt som skulde glemmes —
gjemme alt som skulde glemmes —
se kun det som sindet letter, —
tro kun det som godt forjætter —
finde det som løfter aanden,
glæder hjertet, styrker haanden. —
Aa, den som bare kunde!*

—HELGE HØVERSTAD.

HELSING FRA REDAKTØR SUNDHEIM

22de mars 1929.

Kjære ven:

Har bl. a. været i Athen og Kon-
stantinopel og seiler nu mot Haifa,
hvor jeg forlater skibet og reise-
selskapet for at vandre mine egne
veier i Palæstina. Har nytt med
velbehag hver eneste dag saa langt.
Godt veir og godt selskap. Har
dertil været frisk, saa hvad mere
kan en forlange.

Venlig hilsen fra din

—A. M. S.

BLOMSTER FRA HEDERS- ALBUMET

*Du sier saa litet, at fremmede tror,
du er kun en handlingens mand;
men inde i sindet hvor tankene bor,
der ligger et eventyrland.*

*Det suser i skog, det glitrer paa tind,
der kvitrer et sangfugle-kor.*

*Der vandrer en mand med barne-
sind
og leker med syngende ord.*

*Du drømte, og drømmen fik farve
og form
blandt dit eget ætstore folk;
nu høres en hyldest som susende
storm
til skjønhetens tjener og tolk.*

—N. N. RØNNING.

*Du sat paa samme krakken
til du blev graa i nakken
og styret Augsburg-driften
ifølge den opskriften —
som du med tiden lærte —
at trykpapir og sværte
med vidd og troskap blandet,
det blir tilslut, blandt andet,
til lys i folkets masse
og mynt i kirkens kasse. —
Dog dette er jo bare
den rene hverdagsvare; —
men det som lengst vil glemmes,
naar meget andet glemmes,
og lyse gjennom eimen,
er "Jul i Vesterheimen."*

—D. G. RISTAD.

*TRAUST og støt som eken
du stod i førti lange aar
og styrde skuten
sikkert frem i leken,
saa den i teten staar.*

*Er det ædel arv
fra gjæve fædre
og deres drømme,
vi nu skal hædre
og høit berømme?*

*Ja, — delvis, ja;
vi mindes det ord som lød:
"Stor arv det er for mannen
av godtfolk vera fød."*

Er det Valdresdalens ære?

*Var det den, som
med fjord og fjell
og fager form
og farveglans
la kunstnersans
ind i din sjæl?
Var det dette skjønnede maleri
og denne tonens symfoni
i skog og mark og li,
som stemplet din ungdoms vaar
for de mange arbeidsaar?
Var det dalens rene luft,*

*dens mattede aroma-duft
og de tinder høie,
som ga din tanke og dit øie
det klare utsyn for det store,
det rette og skjønnede som laa fore?
Var det i berg og skog
du fik den merg, som lasset drog
de mange, lange aar?
Og skal vi nu for det, bære
Valdresdalens ære?*

*Ja, — delvis, ja;
vi vet, at det unge sind
præges av det det tar ind,
at alt som i sjælen ringer
blir den unges vinger
paa hans utfærd.*

*Men naar hint og hine har faat
sin pris for det som er godt,
saa skal det sies saa det høres:
I livskampen nu spørres
der kun om mandens egen aand
og haand magter konkurranse
og vinder seierskransen.
At du i førti aar har saa gjort
det er prisværdig og stort.
Fordi du var tro i livet
mot det bedste dig giætt,
derfor blev dit virke,
din ydelse
en stadig prydelse
for dit folk og din kirke,
og for dig selv
en glorie i livets kveld.*

*Og nu blandt vennene dine,
som i pene ord lakker
for din udmerkede tjeneste
kommer ogsaa jeg med mine;
de er sikkert av alle, de eneste
som er skrevne langt uti vesten
paa toget, som jernhesten
pustende og prustende
drar sørover langs Stillehavets
strand
i solnedgangens land,
California.*

*Men denne vakre utsikt
og reisens vemodige hensigt
gjør samlet sind unulig.*

*Dag, som din bygdemand
og gamle ven*

*maatte ogsaa jeg bringe
min bukete — skjønt ringe.*

*Signe saa Gud de kommende aar!
Signe dig Gud til kronen du faar!*

Venligst,

—HELGE HØVERSTAD.

Calif. 9de dec. 1928.

Anna K. Braaten i Kuroki, Saskatchewan, Canada, er død. Anna G. P. Quale blev født i Valdres, Norge, i 1842 og utvandret til Amerika vaaren 1864. Samme aar blev hun den 16de mars i Wash. Prairie kirke ved pastor V. Koren egtevidd til Tosten K. Braaten, som ogsaa var kommet fra Valdres. De bodde i Decorah noen aar, hvor de bygget og drev det første hotel paa det sted som senere er blit National hotel. Omkring 1874 reiste de til Bryant, S. D., hvor de bodde til 1905, da de flyttet til Canada, der hun siden har hat sit hjem. Hendes mand døde den 12te april 1923. Hun hadde trolig sammen med sin mand baaret nybyggerlivets trængsel og kamp, men aldrig hørte man noen klage komme fra hende eller hendes mand. De hadde oplevet nybyggerlivet, først i Decorah, saa i Syd Dakota og sidst i Canada. De hadde 9 barn, hvorav 7 bor i S. Dak. og Canada. Hun efterlater sig ogsaa tre søstre: Mrs. A. P. Grande, Twin Valley, Minn., Mrs. Andrew Hoverson, Manvel, N. D., og Mrs. R. K. Ulen, Decorah, Ia.—*Skand.*

EN PIONERKVINDES ERIN- DRINGER

Mrs. Anna Weflen, som nu har sit hjem hos en datter, Mrs. Bessie Ekern, seks mil søndenfor Grand Forks, feiret nylig sin 85-aarige fødselsdag, ved hvilken anledning mange minder fra den første nybyggertid blev trukket frem. Blandt andre tilstede ved geburtsdagslaget var hendes bror, William Bundy, samt hans to døtre, Mrs. Nels Knutson og Mrs. Ole Knutson. Mrs. Weflen er født i Valdres, Norge, og kom til Iowa i 1865. Senere flyttet familien til Fillmore county, Minnesota, og det var derfra at hun og hendes mand og barn sommeren 1875 reiste vestover i en med seilduk dækket lumbervogn trukket av okser. Hun hadde under denne lange reise, der tok flere uker, sit spædbarn i sine armer, og gjennom den første sommer visste familien ikke om noget andet hjem end den seilduksdækkede vogn. Det var paa det sted ved Grand Forks hvor hun og datteren nu bor, at de slog sig ned, og senhøstes kunde familien flytte ind i en liten loghytte, som en vedhugger hadde efterlatt sig nede ved elven. Noen anden avling end høi for kuene og oksene blev ikke høstet den første sommer, men den næste blev det litt bedre, særlig ved at der blev en og anden nabo. Først to aar senere begyndte nybyggerne for alvor at strømme ind. For at skaffe de kontanter, som nødvendigvis av og til trængtes, arbeidet Weflen nu og da paa de dampbaater som gik opover og nedover paa Red river, og som dengang var det viktigste transportmiddel. For omtrent 10 aar siden feiret Mr. og Mrs. Weflen sit guldbryllup. Mr. Weflen døde tre aar senere, 88 aar gammel.—*D. P.*

VEBLEN-NAVNET IGJEN HÆDRET

En ung norsk-amerikaner er blit gjort til gjenstand for en sjelden udmerkelse ved Oxford universitet i England. Æresgraden "doctor of science" blev forleden dag av det berømte universitet skjænket dr. Oswald Veblen, professor i matematik ved Princeton universitet, som i de to sidste terminer har holdt forelæsninger ved Oxford som bytteprofessor. Idet han gjorde bruk av de velklingende latinske uttrykk som tilhører den oxfordske tradition, uttalte A. B. Poynton, public orator, at et nyt led er blit formet i forbindelsen mellem engelske og amerikanske universiteter ved byttesystemet. Han omtalte dr. Veblens matematiske forskninger og tilføiet: "I den senere tid har han fortryllet unge matematikere ved Oxford med sine forelæsninger." Mr. Poynton uttalte det haap at dr. Veblens besøk vilde bidra til at føre de to landes studenter nærmere sammen.

Vicekansler dr. F. W. Pember hilste derpaa dr. Veblen med en latinsk sentens, som er telegrafert til *New York Times*, men som vi skal nøie os med at gjengi paa norsk: "Lærde mand, I leder andres skritt ved den av eders geni spundne traad gjennom den matematiske videnskaps dunkle labyrinter."

Den hædrede unge videnskapsmand er en søn av en anden norsk-amerikansk videnskapsmand, matematiker og fysiker, professor A. A. Veblen, i det norske Amerika maa-ske bedst kjendt som "bygdelagenes far," som nu nyter sit otium ute i Los Angeles, Calif.

Thorstein Veblen, der er en av Amerikas mest fremragende social-økonomer, er en bror av professor

Veblen i California, altsaa dr. Oswald Veblens onkel. Thorstein Veblen har ogsaa været en frugtbar forfatter og har som professor ved flere av landets større universiteter øvet en indflydelse som kun faa videnskapsmænd i hans fag.—*Minn. Tid.*

Nylig har ogsaa Oslo universitet kaaret ham til æresdoktor i forbindelse med hundreaarsfesten til minde om geniet Henrik Abels død.

R. E. Rognas, kjøbmand i Devils Lake, N. D., døde nylig, rammet av slag som følge av høit blodtrykk.

Ragnvald E. Rognas (Rognaas) var født i Sarpsborg for 58 aar siden og utvandret derfra da han var 16 aar gammel, i 1885. Han bodde i Minneapolis indtil han giftet sig i 1895. Han og hustru flyttet saa til Rolla, N. D., hvor de i mange aar drev forretning. For 8 aar siden flyttet familien til Devils Lake. Avdøde efterlater sig hustru, to døtre, en søn og fire barnebarn.

Hans forældre var oprindelig fra Rognaas i Ulnæs, Valdres, og selv var Mr. Rognas meget interessert i Valdres Samband. Naar han var i Minneapolis undlot han aldrig at besøke *Sambands* redaktør for at samtale om nyt og gammelt fra Valdres, hvor han hadde været paa besøk og hvor han syntes han hørte hjemme.

Mrs. Anna Anderson, Clarkfield, Minn., døde den 7de jan. Hun var født i Valdres, Norge, den 2den nov. 1839. 9 aar gammel kom hun med sine forældre til Perry, Dane Co., Wis., hvor hun blev gift med Martin P. Anderson. De bodde paa sin farm nær Blue Mounds, Wis., i flere aar. For 38 aar siden flyttet de til Clarkfield, Minn., hvor

hun bodde til sin død. Hun overleves av 5 barn. Hendes yngste datter er gift med pastor J. I. Fadum, Cook, Minn. Hendes mand døde for 5 aar siden.

PIONER-FARMER DØD

Knut Ødegaard av Fillmore township, Crosby, N. Dak., hensov stille og rolig i troen paa sin frelses den 15de april sidstleden i sit hjem. Han hadde været plaget av et slags maveonde i et par aar eller mere, og det var først efter at ha været til Rochester, Minn., hvor en operation blev foretat, at han virkelig fik rede paa hvad som feilet ham. Og saa døde han som sagt av den værste sygdom som findes, den uheldbredelige kræft.

Begravelsen foregik fra Concordia Lutheran Church i Crosby, hvor baade forhenværende pastor Rosholt og stedets nuværende prest M. B. Ranum forrettet. Avdøde blev lagt til hvile paa Concordia begravellesplads paa den samme lot hvor hans første kone samt hans ældste søn Jørgen som døde henholdsvis 1917 og 21, tre mil sydøst fra Crosby, side om side med disse.

Knut Ødegaard utvandret fra Valdres, Norge, i aaret 1900, og slog sig ned i Minnesota, men efter at ha tilbragt et par aar der kom han til Nord Dakota, Divide county, hvor han tok homestead en halv mil sydøst for Crosby, og hvor han har bodd siden. Avdøde var søn av Jørgen Ødegaard og Ingrid Berge-Ødegaard, født december 3die, 1880, og blev ved sin død 48 aar, 4 maaneder og 12 dage gammel. Han hadde været gift to ganger. Hans første kone, Annie Weflen, døde som tidligere nævnt i 1917. Han giftet sig igjen i 1919. I sit første egteskap avlet de tre barn,

Jørgen, Kennet og Inga. I andet, Gladys og Norman. De hadde ogsaa en adoptivdatter Marie, som nu er Mrs. Peter Malnaa av Crosby, N. Dak. To brødre av avdøde bor nu i Canada, resten av hans slekt bor endnu i Valdres, Norge.

Knut Ødegaard var en oplyst og vennesæl mand som der stod al respekt av. Han var en god nabo, var altid behjælpelig naar hjælp trængtes. Nedskriveren av disse linjer lærte avdøde at kjende allerede i 1912 som en god og troværdig kammerat og ven. Vi besøkte hverandre tidt og ofte, og det venenskap vi hadde engang stiftet fik aldrig anledning at kjølnes. Alle heromkring kjendte Knut, han var alles ven, og budskapet om hans død kom derfor saa meget mere trykkende. Han var altid av det lyse humør, og det maatte jo gaa rigtig paa skjæve førend han forandret dette. Men han kunde ogsaa være alvorlig, og da var der vel ikke mange som turde komme for nær ind paa ham. Knut var meget religiøs, var medlem av Concordia Lutheran Church i Crosby og var en ivrig forkjemper for alt av norske sæder, sprog og skikker. Det var umulig, sa han til undertegnede mange ganger, at faa ham til at bli andet end norsk. Dette kom klart for dagen paa sidste menighetsmøte, dengang der prøvedes paa at dræpe norsken i vor kirke. Han sa til mig siden, at hadde møtet bli holdt paa et andet sted end i kirken dengang, skulde de ærede herrer faat hørt litt nærmere fra ham, men han var en gentleman og vilde ikke yppe trætte inden kirkens vægger. Nu er han borte, men mindene om ham vil leve for stedse.

Fred med hans støv!

—R. C. i Skand.

VAAREN ER KOMMEN

Olav Dokkehaug i Valdres

*Vaaren er kommen og graset gror,
og fuglene synger i lunde.
Har du øre for vaarens spil
og tyder de tusende munde?*

*Livet med arbeid og hellig kald
fremelskes ved vaardagens toner.
Tanken bæres mot løftet syn,
mot høidenes fribaarne soner.*

*Mennesket lider ved vinternatt
og speider mot vaardagens glede,
og naar livet faar magt ved vaar
vi glædes i skapningens kjede.*

GYMNASTIKKEN

Me hadde umgangsskule for 60 aar sia; me tytte de' va meir moro daa me fekk fara aaver garadn og sjaa noko nytt, kor me kom. Skulelokale laut me ta ettesom de' fall. De' kunna jamt vera utsett me' benkje og bor radt burti peis'n.

So kom me to hono Thomas i Haugen, og der fekk me ei fin storstøgo før us sjølve. "Dette er noko anna te vaaning de', enn dei fellesmøtte me er vande me'," sa meister'n vønn, og her ska me gjera gymnastikk og meisterstrek ogso," sa han.

Men sjølmann paa gare trotta kje nokoslags ofakto i skulun, so maatte me tøla us og bie ein dag han reiste aat skoge. Te dess kunna daa meister'n faa hyra se me' tøg og noko ara greio som vilde te. Detta kasta han inn i ein raskekøve attaat. Berre no han Thomas vilde fara teskogs. Jau, han so gjorde, me følde hono me' augo, te han vart burte.

"Slutt me' lesingen!" sa meister'n. Me rydda støga fort, tøgø festa me i slind'n unde take. Her skulde

me klyve me' hende og föta. Eit bytteløk me' rullarkubba unde skulde me høppe paa. Eit vasskjerald burte ve øyne skulde me fiske knappa or (me' munne). Ein bekbørste stod ve skaapet me' runde briska ataata, og her kunna me slaa han "Haavor Drøkkinn," (eitslags meisterstykje) slikt me lysta.

"Jentudn faar dra se vel unda og nappa stein," sa meister'n, han kasta ein næve me' knappa burti senge. "Uppsagt! daa guta." — Tøge svinga, bytteløke nuppa føtadn undaa høpparo, dei rulla aaver ina'n. Vasskvetten sto kring øvnsfoten, so de' fløynde etter gølve, og burtve skaape laag dei o slost me' hono Haavor Drøkkinn, te ei par guta hadde faat trøtin nase.

Me kjaaka paa, og jentudn skratta. "De' gaar bra dette," sa meister'n. Daa sto mann sjøl burti dør'n. (Me hadde reint gløymt hono). Han steig varsomt inn; "E veit ikkje u me tøle," sa han. — "O jau daa," svara me og lo so de' skrall i take. Derme' so snudde han se tvørt te meister'n vaar o sporde: "Ko i alverdens namn skal dette tyda?" — "Aa, berre lite gymnastikk," va svaret. —

"Men ska kje her vera skule?" "Jau, de' er duggurskvila no."

"Ja, ja, men de kunna no lell fara skikkele aat. Er de' meining i slikt? Ska vera skulemeister, og so lære du ungo dino alt som villt er. Men seie e dikka at de ska fara følkele aat, mea de er hja me. Vil ikkje sjaa sli galskap inni skulestøgun. Ut me' liberie dikka paa flekk og time." —

Me vart spake sia.

Fra lærer Bøye Kattvolds bok: "Um Skula i Vang, Hurom og Øie 1830—1885."

NORMÆND

Paa turen til Norge reis med
de hurtiggaende, moderne
og bekvemme baater

BERGENSFJORD
OG
STAVANGERFJORD

For prisliste, seilingsliste og videre oplysninger henvend Dem
til nærmeste lokalagent eller

NORWEGIAN AMERICA LINE

319—2nd Ave. So., Minneapolis, Minn.

The John Leslie Paper Co.

Established 1894

Printing Paper and Supplies
Building and Roofing Paper
Stationery and School Supplies

301 SOUTH 5TH STREET

MINNEAPOLIS, MINN.

*Your Satisfaction
Is Our Success*

The Paper Supply Co.

WHOLESALE PAPER DEALERS

COMPLETE LINES

240-246 6th Ave. S.

Minneapolis, Minn.

The Success of Life Insurance

Depends Largely On

1. GOOD RISKS
2. ECONOMICAL MANAGEMENT
3. SAFE INVESTMENTS

You find all these qualifications embodied in

LUTHERAN BROTHERHOOD

1254 McKnight Bldg.

Minneapolis, Minn.

Paper

*for every purpose. Whenever you
need paper of any kind, call*

MINNEAPOLIS PAPER CO.

400 South Fifth Street

Main 2424

Samples gladly furnished

Telephone Geneva 7367

Drs. Scheldrup & Petersen's

MEDICAL AND SURGICAL CLINIC

1111 Nicollet Avenue
Minneapolis

Office open from 9 A. M. to 5 P. M.
Consultation Hours
11:30-12:30 noon. 2-5 P. M.
Wednesday Eve. 7-8

DR. CARL M. ROAN
PHYSICIAN AND SURGEON

933 Metropolitan Bank Building
Cor. 2nd Ave. and 6th St. So.
Minneapolis, Minn.

*Det er vor forretning at utstyre Deres bud-
skap med passende billeder*

Minneapolis Photo Engraving Co.

HALFTONES—ZINC ETCHINGS—COLOR PLATES

314 5th Ave. So.
Minneapolis, Minn.

*printing plate makers
for the SAMBAND*

**Babcock Engraving
Company**

416 8th Ave. So.